

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Вивчення англійської мови через позакласні заходи

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студентка групи ПР-61
Недайвода Олена Олегівна

Науковий керівник:
к. філол. наук, доц.
Медвідь Олена Миколаївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТРАДИЦІЙНА ТА СУЧАСНА ОСВІТА.....	5
1.1 Тенденції розвитку сучасної освіти.....	5
1.2 Роль та значення позакласної роботи.....	7
РОЗДІЛ 2 ПОЗАКЛАСНІ ЗАХОДИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	11
2.1 Форми і види позакласної роботи	11
2.2 Проектна робота як вид позакласної роботи	13
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТОК.....	27

ВСТУП

Нова парадигма іншомовної освіти базується на якнайширшому залученні засобів мультимедіа, аудіо- та відеоматеріалів із подальшим опрацюванням завдань та обговоренням під час заняття. Наразі для створення та занурення учнів у іншомовне середовище широко використовують не лише сайти для вивчення англійської мови та дистанційні курси, а й створюють навчальні спільноти у віртуальному середовищі. Для активного спілкування англійською також використовують соціальні мережі. Електронні мобільні пристрої застосовують не лише для повсякденного спілкування, а й для пошуку та обробки інформації.

Оскільки позакласна робота традиційно вважається важливою складовою навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі, то її організація та проведення в сучасних умовах потребує творчого підходу та нестандартних рішень, щоб залучити учнів до культурно-освітніх заходів, що проводяться іноземними мовами, які зазвичай проводяться в позааудиторний час.

У цій роботі розглядається проєктна робота як одна із можливих форм проведення позакласної роботи. Проєктна технологія бере свій початок з методу проєктів, появу якого пов'язують з іменами Дж.Дьюї та В. Кілпатріка. Серед вчених, які досліджували особливості проєктного навчання на різних етапах вивчення іноземної мови зазначають роботи І. О. Зимньої, Е. Г. Арванітопуло, В. В. Копилової, Н. Ф. Коряковцевої, О. В. Кіршової, Н. О. Кочетурової, О. Д. Пахмутової, Л. І. Палаєвої, Є. С. Полат, В. В. Тітової, Я. В. Тараскіної, S. Gaer, F. L. Stoller, S. Haines, A.M. Clark, T. Hutchinson, H. S. Wrigley, D. J. Rosen та ін.

Останнім часом вимоги до рівня володіння іноземною мовою постійно зростають, крім того, під впливом багатьох чинників переосмислюються підходи до системи освіти, проведення занять, а також до позакласної роботи, що і визначає **актуальність дослідження**.

Об'єкт дослідження становить позакласна робота як компонент навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі.

Предметом дослідження – проектна робота як одна із форм проведення позакласної роботи.

Мета дослідження полягає в тому, щоб визначити принципи організації та проведення ефективної проектної роботи, описати послідовність дій вчителя та роль учнів та вчителя під час підготовки проекту.

Завдання, обумовлені метою роботи, передбачають аналіз форм та видів позакласної роботи, а також принципів організації проектної роботи як однієї із форм позакласної роботи, метою якої є вдосконалення навичок володіння іноземною мовою, розвиток навичок критичного мислення, а також розв'язання проблемних завдань.

Теоретичне значення роботи полягає у дослідженні методики організації проектної роботи та її практичного застосування.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання результатів дослідження для організації проектної роботи при вивченні англійської мови у загальноосвітніх школах.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи складає 31 сторінки. Список використаних джерел включає 28 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТРАДИЦІЙНА ТА СУЧАСНА ОСВІТА

1.1 Тенденції розвитку сучасної освіти

Сучасна інформаційна революція, а також формування інформаційного суспільства, роблять інформацію та знання найважливішими факторами соціально-економічного розвитку.

Багато дослідників погоджуються з тим фактом, що для системних змін освіти необхідно оцінити короткострокові та довгострокові перспективи сучасних освітніх тенденцій та процесів, взаємодію класичних та інноваційних освітніх технологій, беручи до уваги тенденції у вихованні та розвиток особистості вчителя/викладача та учня/студента. Це дозволить розробити ефективну тактику навчання будь-якого предмета, в тому числі й іноземної мови, в умовах численних викликів сучасності [4, с. 42].

Система освіти у всьому світі зазнала значних структурних змін через впровадження та застосування мультимедіа, які, як очікують дослідники, будуть стрімко розвиватися і надалі [12, с. 49].

В основі сучасної парадигми іншомовної освіти лежить використання мультимедійних засобів, аутентичних аудіо- та відеоматеріалів з обов'язковим виконанням завдань та обговоренням; використання Інтернету для занурення учнів у іншомовне середовище (сайти для самостійного вивчення англійської мови, онлайн курси, використання соціальних мереж для спілкування іноземною мовою, організація віртуальних навчальних спільнот); застосування різноманітних мобільних пристроїв для пошуку та обробки інформації; використання проектної роботи та завдань, які потребують творчих і нестандартних рішень; активне проведення культурно-освітніх заходів іноземними мовами в позааудиторний час (дискусійний клуб, англomовні табори, конкурси, виставки творчих робіт, театральні вистави, тижні іноземних мов), а також участь учнів у програмах обмінів [11].

Ряд сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників виділяють наступні освітні тенденції:

- 1) безперервне навчання;
- 2) освіта перестає бути формальним навчанням, більше того, будь-яка діяльність зараз розглядається як освітня, якщо її метою є змінити установки та модель поведінки людини через нові знання, навички та уміння;
- 3) подальша комп'ютеризація та технологізація навчання;
- 4) перехід від інформаційних форм до активних методів і форм навчання, що включають елементи проблемного навчання, наукового пошуку та самостійної роботи;
- 5) концепція розвитку особистості, яка передбачає розвиток, стимуляцію та організацію самостійної творчої діяльності учнів;
- 6) організація колективної діяльності вчитель-учень, де акцент зміщується з навчальної діяльності вчителя, на пізнавальну діяльність учня [4, с. 42].

Загалом можна стверджувати, що освітня тенденція глобалізації та інновації стосується не лише вищої освіти, оскільки вона проникає й у початкову та середню. Важливо зазначити, що наразі уникнути цих процесів неможливо.

З одного боку, багато освітян вже давно говорять, що освіта майбутнього неможлива без використання інтернет-технологій та гаджетів на зразок Google Glasses, та, щоб досягти реального успіху вже зараз потрібно розвивати креативність, уяву, проактивність та лідерські якості. Здобувачі освіти мають навчитися бути більш автономними, брати відповідальність за якість свого навчання. З іншого боку, також необхідно пам'ятати про розвиток навичок міжособистісної комунікації та командної роботи. Саме в цьому аспекті роль позакласної роботи при вивченні іноземних мов важко переоцінити.

Педагогіка партнерства та співпраця вчителя та учнів є основою європейської освітньої системи, що сприяє встановленню сприятливого психологічного клімату на заняттях та ефективній організації навчальної діяльності та передбачає навчальну автономію, у результаті чого має

підвищуватись відповідальність за результати навчання та зростати мотивація до особистісного розвитку та розкриття потенціалу здобувачів освіти [3, с. 18-19].

Деякі дослідники використовують теорію конструктивізму, щоб описати навчальний процес 21 століття. Згідно цієї теорії, учень/студент створює свої нові знання, спираючись на попередній досвід та знання. Учитель/викладач є фасилітатором, який забезпечує колаборативну роботу та підбирає завдання, які б розвивали навички розв'язання проблемних завдань. Тут відбувається зміщення фокусу на навчання, де головна роль належить учню [22, с. 1147].

Важливо зазначити, що сучасна освіта не заперечує попередній досвід та надбання педагогічної науки, а лише розвиває та пристосовує їх до умов цифрового середовища. Про це свідчить той факт, що зараз в освітньому просторі досить успішно співіснують традиційна схема навчання та комп'ютерні технології (онлайн курси, мобільні додатки тощо).

1.2 Роль та значення позакласної роботи

Позакласна робота є важливим та невід'ємним складником навчально-виховного процесу з іноземної мови у загальноосвітньому навчальному закладі, оскільки надає додаткові можливості для всіх учасників начального процесу. Позакласні заходи з іноземної мови допомагають отримати знання з географії та культури країни, мову якої вони вивчають та розвивати іншомовну комунікативну компетентність [1, с.53].

Позакласна діяльність допомагає учням краще пізнавати себе та використовувати знання та навички у різних контекстах, більше того, така діяльність є важливим елементом навчального досвіду в університеті. Вже сьогодні працедавці шукають працівників, які мають такі навички, особисті якості та досвід, які б підвищували їх продуктивність. Саме позакласна діяльність дає можливість розвинути такі навички через виконання завдань, які приносять задоволення [23].

Метою позакласної роботи з іноземних мов є удосконалення знань, навичок і вмінь, набутих на уроках іноземної мови; розширення світогляду учнів; розвиток їх творчих здібностей, толерантності та емпатії, самостійності, естетичних смаків [6, с. 513].

Методично правильна організація позакласної роботи підсилює формування іншомовної комунікативної компетентності, стимулює учнів до поглибленого вивчення іноземної мови.

Наразі під компетентністю розуміють динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [9, с. 7].

Дослідники наголошують, що такі характеристики позакласних заходів можуть забезпечити гарні результати:

- 1) інформативність і змістовність;
- 2) комунікативна спрямованість;
- 3) ситуативність (означає “набір” ситуацій, які є предметним фоном і стимулом до цілеспрямованих мовленнєвих дій);
- 4) завдання орієнтовані на підвищення мовленнєвої активності учнів;
- 5) емоційність форм і способів реалізації, що сприяє підвищенню інтересу учнів до іншомовного спілкування.

Ефективна організація і забезпечення навчально-виховного процесу сприяють швидкому та якісному формуванню в учнів іншомовної комунікативної компетентності [6, с. 520].

Для успішної організації позакласної роботи необхідно враховувати психолого-педагогічні особливості учнів, які допомагають правильно вибрати зміст і форму позакласної діяльності. Отже, на початковому етапі (1-4 класи) учні схильні до конкретної, але нетривалої діяльності, адже їм потрібен негайний результат. Вони допитливі, їм цікаве все нове, а також їм характерна емоційна активність, крім того, їм важко контролювати свою поведінку. На другому етапі

(5-9 класи) підлітки починають проявляти соціальну активність, засвоюють моделі поведінки та зразки цінностей, прагнуть пізнавати нове та цікаве, запам'ятовування стає цілеспрямованим, а мовлення – керованим і більш розвиненим. Підлітки потребують поваги своїх інтересів, не люблять обмежень їх самостійності. На третьому етапі навчання (10-11 класи) відбувається подальше формування особистості учнів, поглиблення знань. На цьому етапі навчання формується науковий світогляд, активізується соціальна активність та інтерес до людських взаємин, захоплення стають різнобічними; особливо важливим стає спілкування з однолітками, через яке формується та розвивається індивідуальний стиль поведінки [6, с.514].

Слід наголосити, що для ефективної позакласної роботи крім вікових психологічних особливостей учнів обов'язково необхідно враховувати психологічні особливості колективу, наприклад, психологічну, інтелектуальну організаційну єдність, емоційний стан учнів під час виконання завдань.

Все вище зазначене зумовлює вибір відповідних форм позакласної роботи, визначає їх зміст, допомагає в організації та проведенні позакласного заходу.

Організація позакласної роботи має базуватися на певних принципах, які визначають вимоги до змісту, методів та організаційних форм. Методисти наголошують на дотриманні таких принципів позакласної роботи:

1) принцип добровільності (учень добровільно бере участь у позакласній роботі, сам визначає свою роль, бере на себе відповідальність виконувати завдання, що, звичайно, вимагає відповідних додаткових зусиль та часу);

2) принцип масовості (залучення якнайбільшої кількості учнів, і, що дуже важливо, з різним рівнем знань іноземної мови);

3) принцип урахування й розвитку індивідуальних особливостей та інтересів учнів (врахування не лише власного досвіду учнів, їх інтересів, нахилів, а й емоцій і статусу учня в класі);

4) принцип зв'язку позакласної роботи з уроками [6, с. 515].

Позакласна робота повинна базуватися на знаннях, навичках та вміннях, отриманих на заняттях з іноземної мови, тому необхідно приділяти увагу їх актуалізації.

Продумана та спланована позакласна робота сприяє удосконаленню знань та навичок іноземної мови, мотивує учнів вивчати культуру країни, мова якої вивчається. Серед очевидних переваг позакласної роботи дослідники, окрім систематизації та поглиблення навичок та знань, називають розвиток комунікативної компетенції, розкриття талантів учнів.

РОЗДІЛ 2

ПОЗАКЛАСНІ ЗАХОДИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.2 Форми і види позакласної роботи

Позакласну роботу з іноземної мови розглядають як важливу форму навчально-виховного процесу в середній школі, оскільки учні стають більш розкутими під час виконання завдань, проявляють ініціативу, використовують свої засоби вираження емоцій, думок, а, що найважливіше, окрім, розвитку своїх талантів та навичок акторського мистецтва позакласна робота передбачає ширше застосування різноманітних форм проектної роботи [2, с. 71].

Відповідно до навчальної програми з іноземних мов, навчання іноземної мови у старших класах відбувається відповідно до навчального та іншомовного досвіду, набутого в початковій та основній школі, з урахуванням їх вікових можливостей та комунікативних. Зміст навчання створюється на основі одночасного оволодіння іноземною мовою і знаннями про культуру народу. Такий підхід готує учнів до іншомовної міжкультурної комунікації у рамках типових тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою [7].

Наведемо основні переваги позакласної діяльності:

- 1) сприяє естетичному, духовному та фізичному розвитку;
- 2) розвиває швидкість мовлення, навички комунікації та адаптації та здатність до спонтанного мовлення;
- 3) навчає вільному вираженню думок;
- 4) є засобом розвитку навичок та компетенцій (наприклад, дебати навчають генерувати ідеї та наводити аргументи);
- 5) руйнує монотонність навчання та створює приємну атмосферу;
- 6) виховує лідерські якості [17].

Отже, у методичній літературі зазначають такі форми позакласної роботи:

1) індивідуальна (це робота з окремими учнями, які готують повідомлення/доповіді, а також наочність, стінгазети, стенди, розучують вірші/пісні іноземною мовою. Її проводять постійно або епізодично);

2) групова (характеризується чіткою організаційною структурою, учасники об'єднані спільними інтересами, їх кількість відносно незмінна. Це можуть бути різноманітні гуртки, наприклад, драматичні або перекладачів. Для учнів старшої школи рекомендують, наприклад, літературно-перекладацькі та країнознавчі);

3) масова (не має чіткої організаційної структури. Це можуть бути такі заходи як фестивалі, тематичні вечори, конкурси тощо. Їх проводять час від часу) [6, с. 516-517].

Зазвичай виділяють такі види позакласної роботи: театр ляльок, секція шанувальників англійської поезії, вечір-свято, усний журнал, драматичний гурток, підготовка доповіді / повідомлення до конференції / дискусії, прес-конференція, літературний клуб, вечір-портрет, гурток перекладачів, тиждень іноземної мови та ін. [10, с. 349].

У педагогічній літературі є дуже цікаве поняття «об'єднуючі форми позакласної роботи», наприклад, клуби за інтересами, які також вважають ефективною формою позакласної роботи, тому що вони сприяють міжособистісному спілкуванню та об'єднанню учнів різного віку та інтересів [6, с. 517].

Роль та значення позакласної роботи як фактору, що об'єднує учнів, розвиває навички міжособистісного спілкування та взаємодії в групі, надзвичайно важливі особливо зараз у епоху комп'ютерних технологій, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, оскільки все більше учнів (особливо підлітків) можуть відчувати самотність та нестачу міжособистісного спілкування.

2.3. Проектна робота як вид позакласної роботи

У сучасному цифровому та інформаційному світі, де вимоги до якості освіти та змістового наповнення навчального процесу постійно підвищуються, а від учнів очікують високого рівня володіння мовою, де постійно переосмислюються підходи до системи освіти, багато дослідників говорить про необхідність змінювати підходи не лише до процесу проведення занять, але й до позакласної роботи зокрема. На нашу думку, зважаючи на психологічні особливості та інтереси сучасних, учнів традиційні підходи до проведення позакласної роботи, можуть виявитися не дуже ефективними і, напевно, не зможуть мотивувати учнів та залучити їх до процесу, тому заради гарних результатів доцільно переосмислити традиційні способи організації та проведення позакласної роботи.

Обов'язково слід наголосити на необхідності використання сучасних комп'ютерних технологій та елементів доповненої реальності, що може ще більше залучити учнів до проектної роботи та зробити навчально-виховний процес значно ефективнішим [8].

Традиційно наголошують на необхідності формування в учнів наступних компетентностей: соціальної, полікультурної, інформаційної, комунікативної, проте в умовах невеликої кількості годин, зробити це фактично неможливо. Саме тому, позакласну роботу за таких умов можна розглядати як інструмент, який допомагає підтримати інтерес до навчання, формує комунікативні навички та уміння, розширює знання, а також навички командної роботи та відповідальність за виконання доручених завдань.

Неправильне використання методик навчання іноземної мови та навчальних матеріалів знижують мотивацію та бажання спілкуватися іноземною мовою [18, с. 11]. Ситуація ускладнюється, по-перше, тому, що учні знаходяться у середовищі, створеному рідною мовою та культурою, а, по-друге, граматики, синтаксис фонетика української та англійської мов значно відрізняються, що також створює додаткові труднощі при вивченні мов.

Наразі застосування проєктної технології стало для сучасних учнів ефективним інструментом навчання іноземної мови, який можна використовувати як для класної, так і позакласної роботи. Слід зазначити, що проєктна робота була впроваджена американським педагогом і філософом Дж. Дьюї на початку ХХ століття. Він вважав, що засвоєння знань є спонтанним процесом, а дитина є активним суб'єктом власного та задовольняє свою потребу у знаннях [5, 99].

Існують чисельні підходи до визначення поняття «проєкт», проте найбільш узагальнене формулювання має такий вигляд: проєктну роботу у галузі вивчення іноземних мов і культур розглядають як творчу навчально-пізнавальну іншомовну комунікативну діяльність, проблемну за формою пред'явлення навчального матеріалу, практичну за способом його використання, інтелектуально навантажену за змістом і самостійну за характером здобуття знань, навичок та вмінь [13, с. 344].

Широко відоме висловлювання Конфуція: «Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю, дай мені зробити – і я зрозумію». Саме воно ілюструє навчання через досвід. Вже давно відомо, що залучення учнів до навчального процесу, коли вони перестають бути пасивними учасниками, відіграє важливу роль у покращенні їх навчальних досягнень. Проєктна робота стала тим інструментом, який дозволяє залучити учнів до створення, тестування того, що вони створили під час співпраці з іншими учнями, як у класі, так і поза ним [16, с.47].

У методичній літературі визначають наступні риси проєкту:

- 1) дослідна діяльність, яка планується, реалізується й оцінюється самими учнями;
- 2) взаємопов'язане навчання усіх видів мовленнєвої діяльності;
- 3) інтеграція знань, навичок та вмінь з різних галузей науки і власного життєвого досвіду; стимулювання активної класної й позакласної роботи учнів;

4) одержання певного кінцевого продукту у вигляді письмового документа, оформленого буклета, стінної газети, відеофільму, презентації тощо [6, с. 519].

Зарубіжні дослідники називають такі додаткові переваги проєктної роботи:

1) підвищення мотивації (особиста залученість до проєкту);
2) автономність навчання (учні стають більш відповідальними за своє навчання);

3) проблемні завдання;
4) розвиток міжособистісних відносин, через роботу у групах;
5) зміст та методологія орієнтовані на учнів (обговорюються вчителем та учнями та всередині груп);

6) залучення батьків до навчання дітей (учні можуть звертатися по допомогу до батьків, продемонструвати результати проєктної роботи під час дня відкритих дверей);

7) можливість зробити щось нове та незвичне, на відміну від одноманітних завдань; [4].

8) підвищення впевненості та позитивного ставлення до навчання;

9) покращення мовленнєвих навичок за рахунок створення іншомовного середовища;

10) розвиток навичок критичного мислення та розв'язання проблемних завдань [19, с. 113-114]

Не зважаючи на очевидні переваги проєктної роботи, необхідно зазначити, що у методичній літературі зазначають і певні недоліки, а саме:

1) використання рідної мови замість іноземної;

2) коли учні отримують свободу дій та навчання, може виникнути відчуття, що можна нічого не робити. Проте, якщо проєктна робота грамотно спланована, ролі учнів визначені на кожному етапі, то цього можливо уникнути;

3) групи працюють з різною швидкістю. Дехто може закінчити роботу раніше визначеного терміну, тому, у цьому випадку, необхідно заздалегідь

попередити, що їм у час, що залишиться, потрібно обговорити можливі шляхи та способи розширення їх проекту [4].

При виборі виду проекту необхідно брати до уваги вік учнів, рівень самостійності, творчі здібності, технічні можливості школи, рівень володіння іноземною мовою, інтереси учнів та інші фактори. Для учнів початкової школи рекомендують такі проекти: “Пори року. Погода”, “У королівстві літер”, “Моя улюблена тварина”, “Мій будинок / Моя квартира”, “Знайомтесь: я і моя сім’я”; учням основної школи – “Одяг на всі випадки”, “Подорож до країни, мова якої вивчається”, “Школа моєї мрії”, “Молодь обирає здоровий спосіб життя”, “Світ професій”, а учням старшої школи – “Ідеальна держава”, “Сучасні винаходи”, “Яке воно, сучасне мистецтво?”, “Усе про наш клас”, “Які новини?” (класний часопис) та ін.[6, с. 519].

Вище зазначені теми проєктів, на нашу думку, можливо не дуже зацікавлять учнів, особливо, старших класів. Їх потрібно дещо осучаснити. Як зазначалося вище, тема проєкту має бути проблемною, тому, як приклад, можна навести орієнтовні теми:

- 1) Причини сучасної міграції людей.
- 2) Розвиток регіонального туризму.
- 3) Святкове меню для людей з різними харчовими потребами.
- 4) Боротьба зі злочинністю у містах.
- 5) Свобода слова та преси у сучасному суспільстві.

Зважаючи на широке розповсюдження, більшу доступність та ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземної мови, учнів старших класів можна мотивувати участю у створенні мультимедійних інтерактивних проєктів, які допоможуть зануритися у мовне та культурне середовище країни, мова якої вивчається.

Успішність проєкту напряду залежить від послідовності виконання завдань на кожному етапі роботи над проєктом, хоча думки сучасних дослідників щодо кількості етапів та їх назв відрізняються. Вітчизняні дослідники виокремлюють 4 етапи роботи над проєктом, в той час як зарубіжні – 10-11.

Наведемо спочатку підхід вітчизняних дослідників, які виділяють наступні етапи роботи над проєктами:

- 1) підготовчий етап (вибір та обговорення теми проєкту, визначають термін виконання, вид кінцевого продукту, критерії оцінювання; відбір та ознайомлення з необхідним мовним і мовленнєвим матеріалом, формування малих груп, планування роботи кожного члена групи);
- 2) виконавчий етап (збір інформації, читання текстів, робота з довідниками, інтерв'ю, анкетування тощо);
- 3) презентаційний етап;
- 4) підсумковий етап (обговорення результатів проєктної діяльності, оцінювання учнів та аналіз одержаних результатів) [6, с. 519].

Зарубіжні дослідники виокремлюють більше етапів проєктної роботи, а саме:

- 1) узгодження теми та тривалості проєкту (довгостроковий чи короткостроковий);
- 2) визначення результату проєкту (інформаційний бюлетень, письмова доповідь, брошура, вистава тощо);
- 3) структурування проєкту (визначення ролей у команді, обов'язків, робочих груп, термінів завершення проєкту та збору, компіляції, аналізу інформації);
- 4) підготовка учнів до збору інформації (завдання для тренування навичок, необхідних для роботи над проєктом, наприклад, якщо кінцевий продукт проєкту буде мати друкований вигляд, то доцільно підібрати вправи для тренування навичок письма, а також опрацювати стратегії збору інформації);
- 5) збір інформації (тренування навичок проведення усного та письмового опитування, пошуку релевантних джерел інформації, за можливості вчитель надає список джерел);
- 6) підготовка до компіляції та аналізу даних (завдання для тренування навичок обробки інформації, наприклад, складання графіків, таблиць, діаграм);

- 7) компіляція та аналіз даних (опрацювання інформації, оцінювання її важливості та релевантності для проекту);
- 8) підготовка до презентації проекту (вправи для подолання страху перед виступом, тренування ораторських навичок та вміння вести дебати);
- 9) презентація результату проекту (кінцевого продукту);
- 10) оцінювання проекту (саморефлексія щодо успіхів, труднощів, досягнутої мети, іноді учні дають поради для учасників наступних проектів) [14, с. 12-13].

Можна зробити висновок, що зарубіжні методисти більше уваги приділяють тренуванню практичних вмінь, які необхідні для ефективного збору, обробки та представлення інформації.

Завдання можуть бути від простих (скласти список тварин від найповільніших до найшвидших, а потім узгодити його з партнером) до більш складних (провести опитування серед однокласників та з'ясувати, в якій частині міста вони живуть, як добираються до школи, презентувати інформацію у вигляді графіків та діаграм) або дійсно складних (рольова гра: зустріч з представниками влади щодо побудови торговельного центру на місці центру для молоді та будинку для літніх людей). Найголовніше, про що треба пам'ятати, що у будь-якому завданні має бути змагальний елемент, і виконання цього завдання має бути важливим для всього класу [15].

Важливо усвідомити ролі учнів та учителя під час виконання проекту. Учні можуть довільно обирати будь-який спосіб вирішення проблеми/задачі чи презентації інформації. Вчитель не втручається в процес підготовки, а виконує роль спостерігача та фасилітатора, який забезпечує комунікацію, надає інформацію та допомагає вирішити мовні проблеми за необхідності. Учні самі обирають тип та спосіб виготовлення кінцевого продукту проектної роботи [15].

Всі зарубіжні дослідники наголошують, що вчителям необхідно давати учням свободу вибору, що, на їх думку, значно підвищує самооцінку та впевненість. Проте вчитель має бути готовий одразу вносити поправки до

проекту. Як і в реальному житті, через погану організацію, згуртованість групи та інші чинники, проект може не відбутися [20, с.4-5].

Важливим фактором, який сильно впливає на мотивацію учнів та їх впевненість у своїх силах при виконанні проектної роботи, є труднощі, які часто виникають при використанні проектної технології. Дослідники зазначають наступні:

1) організаційні труднощі (більше стосуються вчителя, який має допомогти знайти необхідну інформацію, Інтернет-ресурси, матеріали, координувати взаємодію між учасниками проекту та ін.);

2) труднощі поточного моніторингу (найчастіше проводять моніторинг вживання рідної мови замість іноземної, тому слід обговорити види та етапи роботи, коли використання рідної мови неможливе, наприклад, презентація результатів проекту, колективний аналіз, оцінювання проекту. Деякі дослідники вважають, що на етапі обговорення важливішим є іншомовне спілкування, тому на помилках не слід сильно загострювати увагу, проте на етапі презентування результатів на це слід звернути увагу);

3) психологічні труднощі (відсутність інтересу та невідповідальне ставлення до проекту, проблеми під час міжособистісної взаємодії у групі, нерівномірне завантаження учасників проекту [13, с. 340-342]

4) труднощі з використанням попереднього досвіду навчання у новому контексті;

5) учителі можуть відчувати труднощі працювати у нових умовах навчання, де головна роль належить учням [24, с. 333].

Дуже часто доводиться чути, коли учні кажуть, що у них немає мотивації вчитися. Результате дослідження, проведеного Американською асоціацією психологів говорять про те, що у учнів з'являється бажання вчитися та результати навчання покращуються при появі внутрішньої мотивації. Вчителям рекомендується також при оцінюванні давати зворотній зв'язок учням, щодо їх успіхів та оцінок; використовувати несподіванні та творчі завдання. Важливо, щоб завдання не були занадто складними чи занадто простими [25, с. 16].

Враховуючи вище викладене, слід зауважити, що роль учителя під час організації та проведення ефективної проектної роботи включає дуже важливі аспекти, без яких неможливо організувати та провести успішний проект. По перше, необхідно зацікавити учнів проблемою проекту, по-друге, мотивувати до творчого вирішення поставлених проектних завдань, коректно об'єднати учнів у робочі групи, по-третє створити атмосферу співпраці у групі, враховуючи особливості та здібності учнів, та допомагати вирішувати суперечливі питання.

ВИСНОВКИ

У сучасному глобалізованому світі постійно посилюються вимоги до якості освіти, змістового наповнення навчального процесу та рівня володіння мовою, крім того, переосмислюються підходи до освіти та якості підготовки і учнів, і студентів.

Нова парадигма іншомовної освіти максимально залучає засоби мультимедіа, аудіо- та відеоматеріалів із обов'язковим опрацюванням завдань та обговоренням під час заняття. Крім того, для створення мовного середовища часто використовують сайти для вивчення іноземної мови, дистанційні курси, навчальні спільноти у віртуальному середовищі, а для активного іншомовного спілкування використовують соціальні мережі. Широко поширені планшети, смартфони та ноутбуки, які за необхідності можна використовувати для пошуку та обробки інформації.

Позакласну роботу з іноземної мови традиційно розглядають як важливу форму навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі. Роль та значення позакласної роботи для розвитку навичок міжособистісного спілкування та взаємодії в групі надзвичайно вагомі особливо в наш час комп'ютерних технологій та штучного інтелекту, оскільки все більше людей (особливо підлітків) можуть відчувати нестачу міжособистісного спілкування.

Серед переваг позакласної роботи можна назвати те, що учні стають більш розкутими під час виконання завдань, проявляють ініціативу, вільно виражають свої думки та емоції, відбувається розвиток навичок критичного мислення та розв'язання проблемних завдань. Добре продумана та детально спланована позакласна робота покращує рівень володіння іноземної мови та мотивує учнів вивчати історію, географію та культуру країни, мова якої вивчається.

Постійно наголошується на необхідності формування в учнів соціальної, полікультурної, інформаційної, комунікативної компетентностей, проте зрозуміло, що за умов обмеженої кількості годин, зробити це не є можливим. Саме тому позакласну роботу за таких обставин використовують як інструмент,

який підтримує інтерес до навчання, поглиблює знання, формує комунікативну компетентність, а також виховує відповідальність за виконання завдань та формує навички командної роботи .

Важливим є те що, окрім розвитку власних талантів та навичок акторського мистецтва, позакласна робота у сучасній школі передбачає використання різних форм проектної роботи.

Слід наголосити, що ефективна позакласна робота вимагає нових підходів до її проведення. На нашу думку, доцільно переосмислити традиційні види та форми позакласної роботи так, як стінгазета чи конкурс читців можливо не зможуть мотивувати учнів. Наприклад, використання сучасних комп'ютерних технологій або технологій доповненої реальності може зацікавити учнів у проектній роботі та зробити навчально-виховний процес значно ефективнішим та викликати позитивні емоції.

Отже, застосування проектної технології для сучасних учнів можна вважати ефективним інструментом навчання іноземної мови, який можна використовувати як для класної, так і позакласної роботи.

Я, Недайвода Олена Олегівна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота *«Вивчення англійської мови через позакласні заходи»* виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б. “Tricolín: ayer, hoy, mañana”: сценарій позакласного заходу з іспанської мови для молодших школярів / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2014. – №4. – С. 53–56.
2. Добра О. Й. Роль позакласної роботи у навчанні спілкування англійською мовою / О.Й. Добра // Іноземні мови. –2011. – №3 (67). – С. 71-72
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
4. Карпова В. Н., Гнаповская Л. В. Современное образование в эпоху глобализации: традиционная классика vs цифровые технологии / В.Н. Карпова, Л.В. Гпаповская // Іноземні мови. – 2016. – №4(88). – С. 41-50
5. Кміть О.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Конспект лекцій [Електронний ресурс] / О.В. Кміть. – Чернігів: ЧНПУ, 2017. – 117с. – Режим доступу: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/489/1/Методика%20навчання%20англійської%20мови%20у%20початковій%20школі.pdf>. – (15.02.2020)
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
7. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>
8. Нікітенко В.А. Сучасні технології проведення позакласної роботи з англійської мови у початковій школі [Електронний ресурс] / В.А. Нікітенко //

Вісник психології та педагогіки. – Випуск 7. – К., 2012. – Режим доступу: https://www.psyh.kiev.ua/Нікітенко_В.А._Сучасні_технології_проведення_позакласної_роботи_з_англійської_мови_у_початковій_школі. – (20.02.2020)

9. Ніколаєва С. Ю., Бориско Н. Ф., Майер Н. В. Методика навчання іноземних мов і культур в європейському контексті у закладах вищої освіти: Навч.-метод. посібник для студентів магістратури / С. Ю. Ніколаєва, Н. Ф. Бориско, Н. В. Майер – Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2019. – 100 с.

10. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С. Ю. – Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. – 398 с.

11. Полікарпова Ю.О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні [Електронний ресурс] / Ю.О. Полікарпова // Народна освіта. –Режим доступу: [https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870.](https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870) – (02.03.2020)

12. Сень Т. О., Джуган І. Л. Multimedia in education and in language teaching: UK and American experience / Т. О. Сень, І. Л. Джуган // Іноземні мови. – №3. – 2013. – С. 45-49

13. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С.Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. – К. : Ленвіт, 2015. – 444 с.

14. Alan Bülent, Fredricka L. Stoller. Maximizing the benefits of project work in foreign language classroom [Electronic resource] / Bülent Alan, Fredricka L. Stoller // English teaching Forum.– 2005. – vol. 43. – No. 4. – pp. 10-21. – Access mode: [https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/05-43-4-c.pdf.](https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/05-43-4-c.pdf) – (10.01.2020)

15. Bilsborough K. TBL and PBL: Two learner-centred approaches [Electronic resource] / K. Bilsborough – Access mode: [https://www.teachingenglish.org.uk/article/tbl-pbl-two-learner-centred-approaches.](https://www.teachingenglish.org.uk/article/tbl-pbl-two-learner-centred-approaches) – (11.02.2020)

16. Devkota S., Giri D., Bagale S. Developing 21st century skills through project-based learning in EFL context: challenges and opportunities. [Electronic resource] / S. Devkota, D. Giri, S. Bagale // The Online Journal of New Horizons in Education.– 2017. – Vol. 7. – Issue 1. – pp. 47-52. – Access mode: <https://www.tojned.net/journals/tojned/articles/v07i01/v07i01-07.pdf>. – (10.01.2020)
17. Extracurricular Activity for Students, its Benefits & Advantages [Electronic resource] – Access mode: <https://www.gyanunlimited.com/education/extracurricular-activity-for-students-its-benefits-advantages/5605/>. – (15.02.2020)
18. Farouck I. A Project-Based Language Learning Model for Improving the Willingness to Communicate of EFL Students [Electronic resource] / I. Farouck // Systemics, cybernetics and informatics. – 2016. – Vol. 14 – No.2. – pp. 11-18. – Access mode: [http://www.iiisci.org/journal/CV\\$/sci/pdfs/EB193TO16.pdf](http://www.iiisci.org/journal/CV$/sci/pdfs/EB193TO16.pdf). – (11.01.2020)
19. Fragoulis I., Tsiplakides I. Project-Based Learning in the Teaching of English as A Foreign Language in Greek Primary Schools: From Theory to Practice [Electronic resource] / I. Fragoulis, I. Tsiplakides // English Language teaching. – 2009. – Vol 2. – No.3. – pp. 113-119 – Access mode: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083088.pdf>. – (1.03.2020)
20. Foss P., Carney N., McDonald K., Rooks M. Project-Based Learning Activities for Short-Term Intensive English Programs [Electronic resource] / P. Foss, N. Carney, R. McDonald, M. Rooks – Access mode: https://asian-efl-journal.com/pta_Oct_07_pf.pdf – (17.02.2020)
21. Gallacher L. Project work with teenagers [Electronic resource] / L. Gallacher – Access mode: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/project-work-teenagers>. – (15.02.2020)
22. Ni Luh Putu Ning Septyarini Putri Astawa, Luh Putu Artini, Putu Kerti Nitiasih Project-based Learning Activities and EFL Students' Productive Skills in English [Electronic resource] / Ni Luh Putu Ning Septyarini Putri Astawa, Luh Putu Artini, Putu Kerti Nitiasih // Journal of Language Teaching and Research. – 2017. –

Vol. 8. – No. 6. – pp. 1147-1155– Access mode:
<http://www.academypublication.com/ojs/index.php/jltr/article/view/jltr080611471155>
 . – (10.02.2020)

23. Swain R. The importance of extra-curricular activities [Electronic resource] / R. Swain – Access mode: <https://www.prospects.ac.uk/applying-for-university/university-life/the-importance-of-extra-curricular-activities>. – (12.01.2020)

24. Thuan P. Project-based learning: from theory to EFL classroom [Electronic resource] / P. Thuan // Proceedings of the 6th International OpenTESOL Conference. – 2018. – pp. 327-339. – Access mode: https://www.academia.edu/38231979/Project-Based_Learning_From_Theory_to_EFL_Classroom_Practice.pdf. – (25.02.2020)

25. Top 20 Principles From Psychology for PreK–12 Teaching and Learning [Electronic resource] – Access mode: <https://www.apa.org/ed/schools/teaching-learning/top-twenty-principles.pdf>. – (24.03.2020)

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

26. English Language Learning Studio [Electronic resource] – Access mode: <https://englishlanguagelearningstudio.wordpress.com/2018/03/12/project-based-learning/>. – (10.02.2020)

27. Lavery C. Short projects to get them talking [Electronic resource] / C. Lavery – Access mode: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/short-projects-get-them-talking>. – (10.02.2020)

28. Bullock D. Video exchange project [Electronic resource] / D. Bullock – Access mode: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/video-exchange-project>. – (10.02.2020)

ДОДАТОК

Проект 1: Ефективність транспортної системи рідного міста

1. Узгодження теми. Вступне заняття на якому з'ясовується ставлення учнів до громадського транспорту у місті, та, де учні живуть, і, як вони добираються до школи. Учням пропонують обговорити у групах по (4-5 чоловік) заздалегідь підготовлені питання. Після обговорення групи оприлюднюють результати, їх можна подати у вигляді таблиці. Приблизний перелік питань:

Який вид громадського транспорту найбільш/найменш популярний? Чому?

Який вид громадського транспорту найбільш/найменш зручний? Чому?

Який вид громадського транспорту найшвидший/найповільніший? Чому?

Який вид громадського транспорту перевозить найбільшу кількість пасажирів?

Яка відстань між зупинками громадського транспорту?

Як часто ви користуєтесь громадським транспортом? Скільки часу ви там проводите щодня?

Чи вам подобаються ті маршрути, які вже існують?

Після цього учням пропонують подумати, що можна зробити задля покращення системи громадського транспорту і чи можна буде втілити їх пропозиції. Всі попередні дії були спрямовані на те, щоб мотивувати учнів до участі у проекті.

2. Визначення результату проекту. Можливі декілька варіантів оформлення результату проекту, наприклад, лист місцевій владі з пропозиціями про зміни та покращення системи громадського транспорту у місті, або відео для місцевого телебачення про транспортні проблеми міста.

3. Структурування проекту. На цьому етапі важливо визначити ролі та обов'язки у команді з урахуванням здібностей та талантів учасників, склад робочих груп; джерела, вид необхідної інформації, терміни пошуку інформації та завершення проекту, визначити послідовність виконання завдань.

4. Підготовка учнів до збору інформації. Наприклад, якщо учні проводитимуть опитування, їх необхідно навчити учнів брати інтерв'ю, ставити запитання, ознайомити зі структурою інтерв'ю. Відповідно, якщо проєкт передбачає в основному письму роботу, то доцільно навчити письма, а також стратегій збору друкованої інформації);

5. Збір інформації. На цьому етапі учні самостійно ведуть пошук необхідної інформації, оскільки вони вже отримали необхідні навички збору інформації на попередньому етапі. Вчитель забезпечує зворотній зв'язок.

6. Підготовка до компіляції та аналізу даних. Вчитель дає рекомендації щодо обробки, класифікації та систематизації інформації (складання графіків, таблиць, діаграм);

7. Компіляція та аналіз даних. Учні самостійно опрацьовують зібрану інформацію та оцінюють її важливість та релевантність для проєкту,

8. Підготовка до презентації проєкту. Учитель надає рекомендації та вправи для подолання страху перед виступом та аудиторією, тренування ораторських навичок, вміння вести дебати.

9. Презентація результату проєкту (кінцевого продукту).

10. Оцінювання проєкту. Саморефлексія щодо успіхів, труднощів, результатів, іноді учні дають поради для учасників наступних проєктів. Корисним досвідом для студентів буде , якщо вони дадуть оцінку тому, як участь у проєкті допомогла їм у вивчення іноземної мови, яку інформацію вони знайшли для проєкту, як участь у проєкті вплинула на них.

Проект 2: Колаборативний блог.

TITLE OF THE PROJECT

Show the world why your city is worth visiting. A collaborative blog.

MAIN GOAL

Students will design and write a touristic blog about their city addressed to an English speaking audience.

INTENDED AUDIENCE

Teenagers and young adults with an A2 and above level of English.

MATERIALS:

Handout of the project, computers, computer lab, internet connection, tourist blogs, handout with language activities.

OBJECTIVES

- a) To provide an authentic context for L2 language learning focusing mainly on the development of reading and writing skills;
- b) To foster collaborative learning through the division of tasks and responsibilities;
- c) to cater for all learning styles;
- d) To integrate ICT in the learning process to enhance the 21st century skills;
- e) To integrate assessment tools coherent with the learning of life skills;
- f) To integrate the school community in the students' learning processes.

STAGES

I. INTRODUCTION TO THE PROJECT.

Step 1 of the project

- a. Give each student the project handout. Discuss the **Situation** and the **Objective** of the project.
- b. Elicit ideas from students about blogs and their experiences with them.
- c. Brainstorm ideas from students about tourist blogs, characteristics, design, content, type of language, etc. Make notes on the board. Ask students to read the **Characteristics of a good blog** mentioned in the project handout, discuss them and add any necessary idea to the notes on the board.
- d. Review the **Objective** of the project and the **Tasks** in the **Process** (Table 1 of the project handout) with the class and elicit any necessary changes. Remind students that more changes can be made during the process.
- e. Go to the **Evaluation** part of the project with students (Table 2 of the project handout– see next page). Read and explain the assessment tools (checklist, learning log, rubric). Ask them to discuss the tools in small groups and suggest any necessary changes. The groups share their ideas with the class and with you to reach an agreement (If some disagreements arise from the discussion, the class can vote for the most suitable changes).

Проект 3: Складіть список 5 ваших улюблених/відомих:

1) англійських пісень/ відео/ фільмів (презентація має містити приклади пісень, відео);

2) письменників/ книг/ поетів (не лише англійських). Слід наголосити, що потрібно пояснити, чому їм подобається автор, розповісти про книгу, зачитати уривок вірша;

3) телепрограм (англійських чи американських);

4) дизайнерів/художників/картин/будівель (опис хоча б одної картини);

5) відкриттів/науковців (обговорити їх внесок в науку);

6) веб-сайтів (розповісти про веб-сайт та пояснити свій вибір).

Проект 4. Video exchange project

Групи обмінюються відеофрагментами, зміст яких має бути проблемним та сприяти активному обміну думок. До відеофрагментів додається додаткове відео на 2-4 хвилини, яке учні знімають в парі, де вони презентують свою думку про відеофрагмент.